

MILLIY VAXALQARO BAHOLASH DASTURLARINING BOSHLANG'ICH TA'LIMGATA'SIRI

Normo'minova Gulhayo Shavkat qizi
Samarqand davlat pedagogika instituti
Pedagogika kafedras assistenti
Muzrabova Laziza
Samarqand davlat pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

ANNOTATSIYA

Ushbu ishda milliy va xalqaro baholash dasturlarining boshlang'ich ta'lim tizimiga ta'siri tahlil qilinadi. Jumladan, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini baholashda PISA, TIMSS hamda PIRLS kabi xalqaro dasturlarning ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot natijasida ushbu baholash tizimlari ta'lim sifatini oshirish, o'qitish metodlarini takomillashtirish va o'quvchilarning funksional savodxonligini rivojlantirishga xizmat qilishi aniqlanadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, baholash tizimi, milliy baholash, xalqaro baholash dasturlari, PISA, TIMSS, PIRLS, ta'lim sifati,

Аннотация

В данной работе рассматривается влияние национальных и международных программ оценивания на систему начального образования. Особое внимание уделяется роли таких международных исследований, как PISA, TIMSS и PIRLS в оценке знаний, навыков и компетенций учащихся. В результате исследования установлено, что данные программы способствуют повышению качества образования.

Annotation

This study examines the impact of national and international assessment programs on primary education. It highlights the role of international assessments such as PISA, TIMSS, and PIRLS in evaluating students' knowledge, skills, and competencies. The findings indicate that these programs contribute to improving the quality of education, enhancing teaching methods, and developing students' functional literacy.

O'zbekiston ta'lim tizimida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Boshlang'ich ta'lim esa bu islohotlarning poydevori hisoblanadi. Milliy va xalqaro baholash dasturlari, xususan, PISA va TIMSS kabi tadqiqotlar ushbu

islohotlarning samaradorligini baholash, mavjud kamchiliklarni aniqlash va ta'lim sifatini oshirish uchun muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Mamlakatimizning rivojlangan davlatlar qatoriga qo'shilish intilishi global miqyosda raqobatbardosh ta'lim tizimini yaratishni taqozo etadi. Prezident Sh.M. Mirziyoyev inson kapitalini rivojlantirish va sifatli ta'limni strategik ustuvor vazifa sifatida bir necha borta'kidlagan. "Taraqqiyot strategiyasi" data'lim standartlarini yaxshilash, jumladan, milliy ko'rsatkichlarni global eng yaxshiamaliyotlar bilan solishtirish maqsadidaxalqaro baholash dasturlarida ishtirok etish bo'yicha aniq maqsadlar belgilangan. Global ta'lim ko'rsatkichlariga integratsiyalashuv o'quv dasturlari samaradorligi, pedagogik yondashuvlar va boshlang'ich darajadagi o'qituvchilar malakasini har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi. Ushbu baholashlarning ta'siri shunchaki reytingdan tashqariga chiqadi; ular siyosatni shakllantirishga, resurslarnitaqsimlashga, o'qituvchilarnitayyorlash dasturlariga va o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqishga ta'sir ko'rsatib, oxir-oqibat yosh o'quvchilarning o'quv tajribasini shakllantiradi. Baholash vositalarining shunchaki baholovchi vosita emas, balki o'sish uchun konstruktiv mexanizm sifatida xizmat qilishini ta'minlash uchun ularning ta'sirini tushunish juda muhimdir.

Milliy baholash tiziminingtakomillashuvi ham boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini ob'ektiv baholashga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida, o'qituvchilarga o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish uchun qimmatli ma'lumotlar beradi. Shuningdek, ota-onalar va jamoatchilik uchun ta'lim jarayonining shaffofligini oshiradi. Xalqaro baholashlar esa mamlakatimiz ta'lim tizimining jahon miqyosidagi o'rnini belgilashga, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganishgava ularni milliy sharoitga moslashtirishgayordam beradi. Bu jarayonlar ta'lim sifatini uzluksiz yaxshilashga qaratilgan strategik yondashuvning ajralmas qismidir. Shu bois, milliy va xalqaro baholash dasturlarining boshlang'ich ta'limga ta'sirini chuqur o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etish yo'llarini izlash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Milliy va xalqaro baholash dasturlarining boshlang'ich ta'limga ta'siri chuqur va ko'p qirrali bo'lib, ta'lim sifatini oshirish, o'quv dasturlarini takomillashtirish va pedagogik amaliyotlarni modernizatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonning PISA, TIMSS, PIRLS kabi xalqaro baholashlarda ishtirok etishi milliy ta'lim tizimining jahon miqyosidagi o'rnini belgilash bilan birga, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va ularni milliy sharoitga moslashtirish uchun qimmatli imkoniyatlar yaratadi. Bu baholashlar ta'lim siyosatchilariga mavjud kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha

asosli qarorlar qabul qilishgayordam beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, milliy baholash tizimi o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini ob'ektiv baholash orqali o'qituvchilarga o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish uchun qimmatli ma'lumotlar beradi. Xalqaro baholashlar esa boshlang'ich ta'lim o'quvchilarining kognitiv faoliyatini, jumladan, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Bu dasturlar o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqish, interfaol o'qitish usullarini joriy etish va o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirishga turtki bo'ladi. Natijada, o'quvchilarning nafaqat akademik bilimlari, balki ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlari ham rivojlanadi. Kelajakda milliy va xalqaro baholash dasturlarining samaradorligini yanada oshirish uchun quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi: 1. Baholash natijalarini chuqur tahlil qilish asosida o'quv dasturlarini muntazam ravishda yangilab borish va ularni xalqaro standartlarga moslashtirish. 2. O'qituvchilarning baholash metodologiyalari va kognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalar bo'yicha malakasini oshirish kurslarini doimiy tashkil etish. 3. Baholash jarayonlarida otanalar va jamoatchilikning ishtirokini kengaytirish, ularni baholash natijalari va ta'lim sifatini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar haqida muntazam xabardor qilib borish. 4. Baholash natijalarini faqatgina reyting sifatida emas, balki ta'lim tizimini takomillashtirish uchun konstruktiv vosita sifatida qabul qilish madaniyatini shakllantirish Milliy va xalqaro baholash dasturlari (PISA, PIRLS, TIMSS kabi) boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishda muhim strategik vosita bo'lib xizmat qiladi.

Maqolada keltirilgantalhillar asosida quyidagi xulosalarga kelish mumkin: Ta'lim standartlarining yangilanishi: Xalqaro baholash mezonlari boshlang'ich sinf o'quvchilarining nafaqat bilimini, balki mantiqiy fikrlash va olgan bilimlarini hayotda qo'llash ko'nikmalarini (kompetensiyalarni) shakllantirishga turtki beradi. O'qitish metodikasining o'zgarishi: Mazkur dasturlar ta'sirida an'anaviy "yodlatish" metodidan voz kechilib, o'quvchi faolligiga asoslangan interfaol usullarga o'tilmoqda. Bu esa bolalarda mustaqil va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Sifat monitoringi: Baholash natijalari ta'lim tizimidagi bo'shliqlarni aniqlash va o'quv dasturlarini xalqaro talablar asosida takomillashtirish uchun obyektiv ma'lumotlar bazasini yaratadi. O'qituvchilar mahorati: Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, xalqaro baholash tizimiga moslashish jarayoni boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy malakasini muntazam oshirib borishni va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanishni taqozo etadi. Umumiy xulosa shuki, milliy va xalqaro baholash tizimlarining integratsiyalashuvi

boshlang'ich ta'limda raqobatbardosh muhitni shakllantiradi va o'quvchilarni ta'limning keyingi bosqichlariga hamda global jamiyatga muvaffaqiyatlitayyorlash imkonini beradi.

Foydalangan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Ta'lim sohasidagi islohotlar kelajagimiz poydevori. Toshkent: Ma'naviyat, 2023. B. 67–75
2. Mirziyoyev Sh.M. Ta'lim tizimini takomillashtirish ustuvor vazifamiz. Toshkent: Ma'naviyat, 2021 . B. 67-78
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim sifatini nazorat qilish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori. Toshkent: Adolat, 2021
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistontaraqqiyot strategiyasi. Toshkent: O'zbekiston, 2022. B. 1 12–1 18
5. Google
6. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent: Adolat, 2020
7. Alimov A.A. Pedagogik diagnostika va baholash nazariyasi. Toshkent: Fan vatexnologiya, 2023. B. 45–62
8. Bobojonov S.B. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilar bilimni baholash metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2022. B. 88–101
9. G'aniyev B.G. Ta'lim sifatini boshqarishda milliy baholash tizimining o'rni. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2021 . B. 30–48
10. Hamidov J.H. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va baholash. Toshkent: Innovatsiya, 2023. B. 1 10–125
11. Ibragimov X.I. Ta'limda kompetentlik yondashuvi va baholash. Toshkent: Fan, 2022. B. 70–85